

Miseren om fregatten i Det Røde Hav

– ET DRAMA I FEM AKTER

Fregatten Iver Huitfeldt på patrulje i Rødehavet sammen med de amerikanske destroyere USS Carney og USS Gravely som et led i den amerikansk ledede flådeoperation, Operation Prosperity Guardian, som skal beskytte den civile skibsfart mod houthi-bevægelsens angreb på handelsskibe. Da fregatten blev sendt afsted, understregede kontreadmiral Ryberg, at det var en særdeles skarp mission, de danske soldater blev sendt ud på. "Vi har ikke været i missioner, hvor truslen fra indkomne missiler har været så høj", understregede han.

Sjældent har et udsendt dansk krigsskib trukket så mange overskrifter, som det har været tilfældet med fregatten Iver Huitfeldt, der af Folketinget blev sendt afsted for at beskytte handelsskibe mod houthi-militsens angreb i Det Røde hav. Fra at være en hurra-historie om en storslået indsats, hvor søkrigerne fik nedskudt fire fjendtlige droner, blev det i stedet til en skadalehistorie på grund af systemfejl og forældet ammunition. Som bekendt har skandalen i første omgang kostet forsvarschefen jobbet, men det sidste punktum er næppe sat i denne sag. Søfartens Ledere har talt med flere vigtige aktører og vil ud fra disse kilder fortælle den dramatiske historie om et forløb, der kunne have fået et fatalt udfald for de udsendte danske soldater.

TEKST: PIA ELMERS | FOTOS: STEFFEN FOG OG NICKLAS/FORSVARET SAMT PRIVATFOTO

Scenen er sat – Iver Huitfeldt sendes afsted

Der er højt humør og store forventninger, da besætningen på Iver Huitfeldt d. 29. januar sendes afsted fra flådestationen i Korsør. I flere måneder har de trænet blandt andet i Storbritannien og forberedt sig på det, som flere militærekspertter har betegnet som den skarpeste mission for en dansk flådestyrke siden slaget ved Helgoland i 1864. Nu sætter de kursen mod Suezkanalen for at indtage deres plads i Det Røde Hav, hvor de skal beskytte den civile skibsfart mod houthi-bevægelsens stadig mere hyppige angreb på handelsskibene.

Både forsvarsminister Troels Lund Poulsen (V), chefen for Søværnet Henrik Ryberg og chefen for 2. eskadre Dan B. Termansen er mødt op på kajen for at vinke farvel. Og inden Iver Huitfeldt lader trosserne gå, understreger kontreadmiral Ryberg, at det er en særdeles skarp mission, de danske soldater sendes ud på: "Vi har ikke været i missioner, hvor truslen fra indkomne missiler har været så høj."

Allerede på det tidspunkt har der været kritik af, at fregatten sendes afsted til et område med et meget højt trussels-

niveau uden at have de slagkraftige og langtrækkende luftforsvarsmissiler, SM2, ombord. De kan række 170 kilometer, og dermed kan man uskadeligøre fjendtlige missiler langt tidligere, end man kan med de ombordværende Sea Sparrow missiler, der har en rækkevidde på 19 kilometer. Ikke desto mindre mener forsvarsministeren, at fregatten er godt rustet til opgaven. Og han suppleres af admiralen, der understreger, at: "Er der et skib, der er klar til den her mission, så er det Iver Huitfeldt". Udover missilerne er krigsskibet også udstyret med flere maskinkanoner, som det skal vise sig, at der bliver god brug for. At ammunitionen – altså en del af granaterne – er 30 år gamle, det er så en anden sag, som ikke bliver nævnt ved den lejlighed.

På patrulje i Det Røde Hav

På vej mod Middelhavet fortsætter besætningen deres øvelser, hvor de træner i at nedkæmpe lufttrusler og yde assistance til handelsskibene, så de er bedst muligt rustet til at indgå i den amerikansk ledede flådeoperation, Operation Prosperity Guardian. Da Søfartens Ledere den 6.

marts fanger skibschef Sune Lund over en noget skrattende telefonforbindelse, befinder fregatten sig i den sydlige del af Det Røde Hav - altså tæt på det smalle Bar al-Mandeb stræde, hvor de fleste angreb på handelsskibene har fundet sted siden november sidste år.

"Vi er blevet beordret til at lægge os her i højtrusselsområdet, hvor vi patruljerer i nogle zoner, som er udpeget af CMF (Combined Maritime Forces), der koordinerer operationen fra hovedkvarteret i Bahrain. Den civile skibstrafik gennem Suez er væsentligt reduceret, men der går stadig henved et halvt hundrede skibe gennem Rødehavet om dagen. Vi prøver at placere os mellem handelsskibene og truslen inde fra land (det houthi-kontrollerede område af Yemen), så vi på den måde kan yde den bedst mulige beskyttelse," fortæller Sune Lund og fortsætter: "Og så kalder vi ud til skibsfarten hver halve time på kanal 16 for at meddele, at vi er her for at passe på dem, og at de kan kalde os, hvis de render ind i problemer. Men det er vigtigt at understrege, at vi ikke er her nede som call center – en slags servicestation – hvor handelsskibe kan ringe ind og sige: 'Jeg går igennem nu, og så vil vi gerne have eskorte'. Vi er simpelt hen ikke skibe

nok til at kunne løfte den opgave, selvom det måske ville være den mest effektive måde at beskytte skibsfarten på, men det lader sig altså ikke gøre.”

Da vi taler med skibschefen, har Iver Huitfeldt været en del af den internationale flådestyrke i Rødehavet i godt og vel tre uger. Og som Sune Lund siger, kan man godt mærke, at der er tale om en helt anderledes skarp mission, end dengang de danske fregatter skulle beskytte den civile skibsfart mod piratangreb. Mens piraterne ikke havde nogen større våbenkapacitet, så er situationen er helt anden her, hvor der mindst hver anden dag bliver affyret missiler eller sendt droner afsted mod både krigsskibe og civile skibe.

”Vi har jo ellers ikke i nyere tid været udsat for en mission med et så massivt våbenengagement. Og det betyder så også, at vi er nødt til at køre med et noget højere beredskab. I Operationsrummet, som er skibets vitale center med overvågning af radarer og styring af skibets våbensystemer, kører vi for det meste to-tårn, hvor folk har vagt seks timer og derefter seks timers hvil,” siger Sune Lund og tilføjer: ”Men med det trusselsbillede, vi opererer med, kan vi ikke køre med så højt og skærpet beredskab mange dage ad gangen, så

derfor roterer vi. Som udgangspunkt prøver vi at være en god håndfuld dage nede i det her højtrusselsområde, og så går vi nordpå og bliver cirka to døgn i et af de områder med lav trussel. På den måde sikrer vi, at folk kan få mere end fem timers sammenhængende søvn og dermed blive klar til endnu en tårn i området med højt trusselsniveau. For der har været angreb både med droner og missiler i vores zoner, så risikoen er stor, men vi har altså været så heldige, at vi endnu ikke har været udsat for et direkte angreb mod os.”

Det skulle der snart blive lavet om på, for tre dage efter dette interview bliver Iver Huitfeldt involveret i et større angreb med over 29 droner - det hidtil største drone angreb i Det Røde hav. Derfor ringer vi ham op igen for at høre ham fortælle om de 90 minutter, som ingen ombord på det danske krigsskib nogensinde vil glemme.

Angreb afværget med succes

Tidligt om morgenen den 9. marts varsler de amerikanske flådestyrker i området, at en hel sværm af droner er blevet affyret fra det houthi-kontrollerede område i Ye-

men, og at de nu er på vej ud mod den danske fregat og de omliggende civile skibe i den sydlige del af Det Røde hav. Det er de vagthavende i Iver Huitfeldts operationsrum – i daglige tale kaldet O-rummet – der tager imod efterretningerne, og derefter ringer næstkommanderende for at varsko skibschefen, kommandørkaptajn Sune Lund.

”Jeg lå og sov på mit kammer, men blev lysvågen da næstkommanderende meddelte, at droner er på vej i vores retning. Inden han når at tale færdig, er jeg på vej op i O-rummet for at få et hurtigt overblik over situationen. Kort tid efter kan vi selv registrere en drone på vores overvågningsradar, og så skal det gå rimeligt stærkt med at få verificeret, hvilken drone, der er tale om – er der eventuelt tale om en af vores allieredes droner eller er den fjendtlig. Vi bliver ved med at kalde op, men da den fortsætter med samme kurs og fart, er vi ikke længere i tvivl – den tilhører fjenden – altså houthi-militsen,” fortæller Sune Lund.

Inden besætningen har fået nedkæmpet den første drone, dukker de tre næste op på Smart-L radaren, så nu er det altså ikke kun én, men hele fire der skal uskadeliggøres. Disse angrebsdroner er typisk

Natten til lørdag d. 9. marts var Iver Huitfeldt i kamp med fire droner afsendt af Houthi-bevægelsen. Angrebet var en del af et større koordineret angreb mod koalitionsens skibe og den civile skibstrafik. Forløbet varede en time og krævede fuld koncentration af besætningen i operationsrummet, som er skibets vitale center med overvågning af radarer og styring af skibets våbensystemer. Det lykkedes at skyde de fire droner ned.

udstyret med en sprængladning på mellem 20 og 50 kilo, der vil blive detoneret i det øjeblik dronen rammer sit mål. De flyver med en hastighed på henved 130 knob, og det giver besætningen nogle minutter til at forberede en nedskydning. Men der ligger tre handelsskibe tæt på skudlinjen, og derfor er fregatten nødt til at ændre position.

"Vi sørger for at komme om på den anden side af de tre civile skibe, sådan at vi kommer til at ligge som en buffer mellem dem og dronetruslerne. Det er svært i sådan en situation at afgøre, om det er de civile skibe eller os, de går efter. Men under alle omstændigheder giver det os en fri mulighed for at nedkæmpe de droner, der er på vej lige ret imod os," siger skibschefen.

Som man vil kunne se på den video, Forsvarskommandoen har offentliggjort, bliver den første drone låst på ildledelsesradaren, hvorefter den bliver ramt og styrter ned i havet. Derefter bryder jubelen løs i O-rummet – alene ud fra den video kan man fornemme en helt vild euforisk stemning. Det kan kommandørkaptajnen absolut bekræfte.

"Nu har denne her mission jo været talt så meget op i medierne, at det var

den skarpeste siden 1864. Så for de fleste var det i den grad en forløsning, at vi fik mulighed for at vise, at vores træning har båret frugt, og at vi kunne agere i en presset situation nøjagtig, som vi skulle – som rigtige "søkrigere". Begejstringen ville nærmest ingen ende tage i O-rummet, så jeg var nødt til at dysse dem ned og hæve stemmen for at minde folk om, at de skal fortsætte og kæmpe videre, for der er stadig droner i området. Og – snap – så er de tilbage med fokus på opgaven, og der er helt stille i O-rummet igen," fortæller chefen.

For faren er langt fra ovre, eftersom de tre andre droner følger en anden bane end den første. De er nu fløjet forbi og er ved at vende om for at gøre klar til et nyt angreb. Og som han forklarer, er det en af de markante forskelle på en drone og et missil. Ganske vist har missiler en væsentlig større sprængladning og flyver meget hurtigere, men hvis de først har misset deres mål, så ender de i havet og udgør ikke længere nogen trussel. Hvorimod dronen, så længe den ikke er blevet ramt, kan fortsætte sin flyvning og forberede et nyt angreb. Og det er lige præcis det, besætningen på Iver Huitfeldt nu kan konstatere. De tre droner er vendt om og

har kurs mod ikke bare fregatten, men også to af handelsskibene. Men inden for de næste 45-60 minutter lykkes det altså for besætningen på Iver Huitfeldt at nedkæmpe de næste to droner, mens det er lidt mere tricky med den fjerde, der dog til sidst også bliver skudt ned og ender i havet. Da jeg spørger Sune Lund om, hvilket eller hvilke våben, der bliver brugt til at skyde de enkelte droner ned med, tøver han en anelse, men svarer: "Vi har et lagdelt luftforsvar, som består af både missiler og kanoner. Vi bruger hele pakken."

Som journalist har jeg en klar fornemmelse af, at kommandørkaptajnen træder vande, når han ikke kan eller vil fortælle, hvilke våben der blev anvendt. Jeg tænker, at det nok er klassificerede oplysninger og borer derfor ikke yderligere i emnet. Men nu ved stort set alle i Danmark med interesse for sagen, hvorfor han ikke kunne sige mere på det tidspunkt. For allerede fire dage efter angrebet sender han et klassificeret signal hjem til Forsvarskommandoen, hvor han lader ledelsen forstå, at han er rasende, fordi besætningen under angrebet oplevede potentielt fatale systemfejl og elendig ammunition, som kunne have bragt både skib og besætning i fare. Men på det her tidspunkt, da fregat-

Efter ca. syv uger i operationsområdet udgik Iver Huitfeldt af operation Prosperity Guardian og påbegyndte hjemturen igennem Suez-kanalen. På siden af fregatten havde man behørigt påmalet symboler for de fire nedskudte droner.

Kommandørkaptajn Sune Lund var skibschef på fregatten Iver Huitfeldt på den på mange måder særdeles skarpe mission i Det Røde Hav.

ten er på vej gennem Middelhavet med kurs mod Danmark, holder han tand for tunge og konkluderer, at der er tale om "mission accomplished".

"Det synes jeg, fordi vi aktivt har været med til at beskytte de her tre handelskibe, der lå i området, da angrebet fandt sted, og med vores indsats sørgede vi for, at ingen led nogen form for overlast. Men hvis man kigger på det store billede, så er det jo ikke sådan, at houthierne er stoppet med deres angreb. Det ville også være naivt at tro, at man kan sende en fregat afsted til at løse det problem, der skal helt andre diplomatiske og strategiske virkemidler til at få løst den problematik. Men vi har i hvert fald aktivt været med til at sikre den frie sejlads i området."

Mediebomben springer – fregatskandalen

13. marts tikker et klassificeret signal ind hos Søværnskommandoen, FMI (Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse) samt flere andre aktører i Søværnet. Det er en meddelelse fra Iver Huitfeldts skibschef Sune Lund, og den er afsendt skriftligt via

radioen. Her klager han som nævnt ovenfor over fejlbebygget udstyr og forældet ammunition.

For de beklagelige fakta er, at de under droneangrebet i hele 30 minutter ikke kunne affyre skibets luftforsvarsmissiler og i stedet måtte tage fregattens 76 mm kanoner på dækket i brug. Men her viser det sig, at op mod halvdelen af granaterne detonerer tæt på fregatten og uden nogen effekt på de fjendtlige mål. Og som skibschefen konkluderer: "Jeg er nødt til at understrege det kritiske og uacceptable i at sende en fregat ind i et fjendtligt miljø med ammunition bestående af ustabile granater af denne type."

Men alt dette ville vi sandsynligvis aldrig have fået noget at vide om, hvis ikke nogen i Forsvarets rækker havde besluttet at lække det klassificerede signal til nichemediet Olf. Da de udkommer med fregathistorien d. 2. april – to dage inden Iver Huitfeldts hjemkomst – ruller skandalen allerede. Forsider bliver ryddet, og der er breaking news på TV-kanalerne, for det her er helt klart en af de største forsvarsskandaler i nyere tid. Forsvarsminister Troels Lund er tydeligvis rasende over, at det politiske system ikke er ble-

vet orienteret om, at fregatten oplevede svigt og defekter under droneangrebet den 9. marts. Især finder mange det kritisabelt, at systemfejlen på Iver Huitfeldt ifølge skibschef Sune Lund var et kendt problem, som Forsvaret havde haft viden om i årevis, men ikke fået løst.

Det står i skærende kontrast til, at forsvarschef, general Flemming Lentfer, der må formodes at have kendt til defekterne, for åben skærm efter droneangrebet 9. marts gik ud og fortalte, hvor effektivt Iver Huitfeldt havde nedkæmpet dronerne: "Jeg er stolt over, at skib og besætning har udført det, de er sendt ud for at gøre, på professionelt vis – nemlig at beskytte den frie sejlads," sagde han ved den lejlighed.

Det skal vise sig, at Lentfer bliver det første offer for fregatskandalen. Det sker, efter at Troels Lund først, som han har forlangt, modtager én redegørelse om forløbet fra Forsvarskommandoen og kort tid efter modtager en ny version af redegørelsen. På Christiansborg er forvirringen total, og så lader ministeren hammeren falde, fordi ministeren ikke længere har tillid til sin forsvarschef.

Hjemkomst - med malurt i bægeret

På vej mod Frederikshavn får Sune Lund nys om, at Olfi har lagt artiklen baseret på det klassificerede signal ud på deres hjemmeside. Herefter forbereder han sig på de kaskader af spørgsmål, han vil blive stillet, når de torsdag d. 4. april ankommer til Flådestation Korsør. Han er først og fremmest både vred og skuffet over, at det klassificerede signal er blevet lækket og forklarer de fremmødte journalister, at hans afrapportering om fejl er taget ud af kontekst og er blevet overdramatiseret: "Grunden til at systemet gik ned de 30 minutter, hvor vi altså ikke kunne affyre missiler, skyldes ikke primært den gammelkendte fejl, som jeg først troede. Det har vist sig at være en anden systemfejl, der er den primære forklaring. Så fregatten er ikke blevet sendt afsted med en så fatal defekt, som det i første omgang kunne fremgå."

Umiddelbart kunne man godt få den tanke, at kommandørkaptajnen er blevet banket på plads, så skandalen ikke kommer til at hive flere højtstående folk med i faldet. For at få klarhed over situationen

laver jeg for tredje gang en interviewaftale med Sune Lund i håb om at komme lidt tættere på sandheden. Det skal dog vise sig, at en del oplysninger stadig er klassificerede, men han kan dog sige så meget som, at der blev affyret tre missiler samt granater fra 76 mm kanonerne, og at besætningen dermed fik nedkæmpet de første tre droner.

"Problemet med systemsvigt, der altså kom til at vare i 30 minutter, opstod først, da vi skulle skyde den fjerde og sidste drone ned, og her måtte vi så udelukkende anvende kanonerne. Men det er jo netop derfor, at vi har redundante våbensystemer, sådan at hvis den primære ildledelsesradar ikke virker, så har vi en anden radar, der kan gøre næsten det samme. Og derfor synes jeg, det vigtige i hele den her historie er, at min besætning i den presede situation med en potentielt dødelig trussel holder fokus og kæmper videre, ligesom de skal og får skudt den sidste drone ned," fastslår Sune Lund og erkender samtidig, at systemfejlen og den delvis defekte ammunition kunne have været kampafgørende, hvis der havde været endnu flere droner eller hvis fregatten var blevet udsat for et missilangreb.

De pårørende stod klar med flag og smil på kajen og tog imod de ombordværende, da Iver Huitfeldt vendte hjem fra missionen i Rødehavet. Skibschef Sune Lund havde forberedt sig på en kaskade af spørgsmål fra de fremmødte journalister.

Forsvarsminister Troels Lund har udbedt sig en tilbundsgående redegørelse fra Forsvarskommandoen, så problemerne med Iver Huitfeldts udstyr og ammunition kan blive løst én gang for alle. Men det bliver ikke med Sune Lund som skibschef, når Iver Huitfeldt til juni bliver en del af NATOs stående flådestyrke. Han har nemlig fået nyt job og starter 1. maj som centerchef for Forsvarsministeriets Personaletjeneste med ansvar for værnepligt og rekruttering. Så turen fra Frederikshavn til Korsør blev indtil videre hans sidste sejltur som kommandørkaptajn i Søværnet. ■